

Dkt. Robert Vannoy, Historia ya Agano la Kale, Hotuba ya 22

© 2012, Dkt. Robert Vannoy na Ted Hildebrandt

Agano la Ibrahimu – Mwa. 12, 15, ...

Kazi ya Darasa la Kumbukumbu la Torati

Kazi ya wiki ijayo, inajumuisha uchambuzi wa maandishi wa muundo wa Kumbukumbu la Torati. Sitafuti karatasi ndefu. Sitafuti zaidi ya wewe kusoma kitabu cha Kumbukumbu la Torati lakini ninachotaka ufanye ni kutafakari muundo na mgawanyiko mkuu wa nyenzo. Unaweza kusoma Schultz ambayo inafupisha nyenzo. Kwa hivyo ninachotafuta hasa ni katika mfumo wa muhtasari wa Kumbukumbu la Torati na hakika na mgawanyiko mkuu na dalili fulani ya mgawanyiko mdogo. Onyesha kusudi la msingi la sura ya 1-11 na kisha kategoria kuu katika sura ya 12-26 ambayo ni nyenzo halali ambayo ni aina ya moyo wa kitabu. Na asili ya nyenzo katika sura ya 27-34. Kwa hivyo kimsingi ninachotafuta ni muhtasari wa muundo wa nyenzo. Hilo lifanyike kama msingi wa kile tutafanya darasani. Sitafuti karatasi ndefu ya aina yoyote. Ni kukufanya tu uangalie muundo wa kitabu.

Kozi hii inaendelea. Kwa hivyo nitakapofika kwenye Kumbukumbu la Torati robo ijayo, hii ni maandalizi ya hilo. Kuna sababu moja tu ya mimi kufanya hivyo kwa sababu nadhani kuna sababu ya motisha hapo ambayo itakuhimiza kusoma nyenzo hiyo kwa uangalifu na kuitafakari. Kwa bahati mbaya, asili ya mwanadamu ikiwa ndivyo ilivyo unapojua kwamba utawajibika kwa jambo fulani, kwa kawaida hufanya kazi nzuri zaidi. Sio kukutesa bali kukusaidia kuijua nyenzo hii.

Ibrahimu kama Mtu wa Kihistoria

1. Ibrahimu na Wafilisti
2. Ibrahimu kama Baba Yetu wa Kiroho
 - a. Agano la Mungu na Ibrahimu

Mwanzo 12:1-3 – Kutojali au Kutafakari

Tulikuwa tukimjadili Ibrahimu kama mtu wa kihistoria katika saa ya mwisho ya darasa. Nilihitimisha kwamba kwa majadiliano yetu kuhusu Ibrahimu na Wafilisti na swali la kama kuwasiliana na Wafilisti ni uasili katika kipindi cha Ubabe wa Kizazi. Hebu tuendelee hadi 2. "Ibrahimu kama baba yetu wa kiroho." Kuna mambo kadhaa madogo hapo, lakini a. ni "agano la Mungu na Ibrahimu" ambalo limetajwa katika vifungu vinne vilivyoorodheshwa. Cha kwanza kinapatikana katika Mwanzo 12:1-3. Kwa hivyo ninachotaka kufanya chini ya kichwa hicho ni kuangalia vifungu hivi na kuona kinachohusika katika agano la Mungu na Ibrahimu. Katika Mwanzo 12:1-3 na mstari wa 7 una kauli ya awali ya wito wa Ibrahimu ambapo anaambiwa awaache watu wake na nchi yake kwenda mahali pengine ambapo Mungu angemwonyesha. Anapewa ahadi fulani. Tunasoma, "BWANA akamwambia Abram, Toka katika nchi yako, na watu wako, na nyumba ya baba yako, uende mpaka nchi nitakayokuonyesha. Nitakufanya wewe kuwa taifa kubwa, na kukubariki; nitalikuza jina lako, nawe utakuwa baraka. Nitawabariki wakubarikiyo, na akulaaniye nitamlaani; na jamaa zote duniani zitabarikiwa kupitia wewe." Kisha katika mstari wa 7, "BWANA akamtokea Abram, akasema, Nitawapa uzao wako nchi hii. [Hiyo ni baada ya kuingia katika nchi hiyo.] Akamjengea BWANA madhabahu huko, aliyemtokea."

Sasa katika mstari wa 2 ambapo una baraka zilizojadiliwa unagundua kwamba uzao wa Ibrahimu utakuwa taifa kubwa na atabarikiwa na jina lake litukuzwe. Sasa kumbuka muktadha wa hili. Ametoka tu Harani na hana watoto. Lakini Bwana anasema atamfanya Ibrahimu kuwa taifa kubwa na kulifanya jina lake litukuzwe. Kumbuka marejeleo hayo ya kujifanyia jina kubwa katika muktadha wa sura za mwanzo za Mwanzo. Ukirudi kwenye Mwanzo 6:1-4 hiyo ilikuwa ni tamaa ya wana wa Mungu waliooa na binti za wanadamu na tukajadili uwezekano wa tafsiri hapo. Tunasoma kuhusu uzao wa ndoa hizo mwishoni mwa mstari wa 4 wa sura ya 6. "Watu wa kale"

kwa kweli ni "watu wa jina." Kisha unapofika kwenye Mwanzo 11 ambapo watu walikusanyika kujenga mnara ambao kilele chake kingefika mbinguni, walisema, "Na tujifanyie jina, tusije tukatawanyika duniani." Unapofika kwenye Mwanzo 12, mstari wa 2, Bwana anamwambia Ibrahimu, "Nitalikuza jina lako." Mungu atampa Ibrahimu kile ambacho wengine walikuwa wamekitafuta kwa njia isiyofaa, Mungu atampa kwa njia inayofaa.

Kisha katika mstari wa 2 kifungu cha mwisho, unasoma, "utakuwa baraka." Kauli hiyo inafafanuliwa kwa undani zaidi katika mstari wa 3, kwa sababu katika mstari wa 3 inasema, "Nitawabariki wale wakubarikio, na yeyote akulaaniye nitamlaani; na watu wote duniani watabarikiwa kupitia wewe." Sasa kifungu cha mwisho cha mstari wa 3 ni muhimu. Hata hivyo, kuna swali la tafsiri linalojitokeza. Ukilinganisha King James au katika NIV ambayo inasema, "watu wote wa dunia watabarikiwa kupitia wewe." Unaona kwamba tafsiri hiyo ni ya kitendo, "wabarikiwe kupitia wewe." Ilhali ukiangalia Toleo la Kawaida la Revised unapata tafsiri "kwa wewe familia zote za dunia zitabarikiwa."

Sasa msemu huo "jamaa zote za dunia zitabarikiwa ndani yako" au "katika uzao wako" unarudiwa mara tano katika kitabu cha Mwanzo. Unaupata hapa katika Mwanzo 12:3 ambapo muundo wa Kiebrania ni kile kinachoitwa Niphah , nitaelezea hilo baada ya dakika moja. Pia unao katika Mwanzo 18:18 na 28:14 ambapo una muundo huo huo wa Kiebrania wa Niphah . Lakini basi unao katika Mwanzo 22:18 na 26:4 katika Hithpael ambayo ni aina nyingine ya umbo la kitenzi katika muundo wa Kiebrania hapo. Kwa hivyo mara tatu kitenzi ni Niphah na mara mbili kitenzi ni Hithpael lakini una usemi uleule unaorudiwa wakati mwingine kwa Ibrahimu na wakati mwingine kwa wazao wake, Isaka na Yakobo. Swali ni jinsi gani msemu huo unatafsiriwa vyema.

Inashangaza kwamba Septuagint, tafsiri ya Kigiriki ya Kiebrania, inatafsiri vifungu vyote vitano kwa uthabiti kama wakati ujao tendwa si wakati ujao katikati. Kwa maneno mengine, ni wazi kabisa katika Kigiriki ilieleweka kwa uthabiti kama tendwa. Sasa unakuja kwenye RSV na huioni kama tendwa, unayo kama kile kinachoitwa tendwa: "ndani yako familia zote za dunia zingejibariki." Ni aina ya kitendo tendwa.

Swali ni kwa nini waliitafsiri tofauti? Ukiangalia maoni utagundua kwamba maoni mengi ya kisasa huitafsiri kama RSV na kuifanya ibadilike. Mara nyingi husemwa katika uhusiano huo katika maoni haya kwamba Niphal ambayo kwa ujumla ni shina tendwa inaweza kutafsiriwa kama tendwa lakini kwamba Hithpael ambayo kwa ujumla ni shina tendwa haiwezi kutafsiriwa kama tendwa.

Sasa kuna mfano wa hilo katika orodha ya vitabu. Angalia ingizo lililo juu ya ukurasa wa 13, Ephraim Speiser kutoka katika kitabu chake cha Genesis katika mfululizo wa Biblia ya Anchor. Speiser anasema kwenye ukurasa wa 86, "umbo la Kiebrania mara nyingi hutafsiriwa 'atabarikiwa' kama vile ilivyo Niphal ambayo kwa ujumla, ingawa si mara zote, ni tendi. Hata hivyo, kuna vifungu sambamba na Hithpael umbo ambalo linaweza kuwa la kutafakari au la kurudisha lakini si tendi." Kuna ufunguo ambao Speiser anasema, Hithpael haiwezi kutafsiriwa tendi. Kwa hivyo, kifungu hiki kinamaanisha kwamba mataifa ya ulimwengu yatamlenga Ibrahimu kama wazo lao ama katika kujibariki wenyewe au mmoja kwa mwingine. Tendi, kwa upande mwingine, ingemaanisha kwamba marupurupu yatakayofurahiwa na Ibrahimu na wazao wake yatapanuliwa hadi kwa mataifa mengine. Tofauti inaweza kuwa ndogo juu ya uso, lakini ina umuhimu mkubwa kitheolojia, wala mtu hawezi kupuuza ushahidi kutoka kwa matumizi ya lugha. Sasa Speiser yuko sahihi katika hoja hiyo kwamba kuna umuhimu mkubwa wa kitheolojia iwe unaitafsiri kwa tendi au tendi. Je, msemu huu ni kwa njia ya utabiri kwamba mataifa mengine yatabarikiwa kama kitu kitakachowatokea, kupitia Ibrahimu na uzao wake? Au ni kusema tu kwamba mataifa mengine yatamtazama Ibrahimu kama wazo lao na kujibariki kwa namna fulani. Kwa hivyo ni muhimu. Lakini Speiser anasema Hithpael haiwezi kutafsiriwa kama tendi. Inaonekana wazi yote matano yanapaswa kutafsiriwa kwa njia ile ile, ni kifungu kile kile kinachorudiwa. Kwa hivyo badala ya kutafsiri yote Speiser tendi na mengine yanayatafsiri kwa njia ya kutafakari ingawa una Niphal ambayo kwa kawaida ni tendi kwa Kiebrania.

Sasa swali ni: je, ni kweli kwamba Hithpael haiwezi kutafsiriwa kama tendi? Katika bibliografia yako nina marejeleo ya "Matumizi ya Paulo ya Isaya 65:1," katika juzuu ya The Law and the Prophets ukurasa wa 372. Makala hiyo haiko kwenye

Mwanzo 12 au kwenye maandishi haya lakini anazungumzia matumizi ya Hithpael . Na katika juzuu hii ukurasa wa 372 anasema, "Vitabu vingi vya Kiebrania leo huwa vinarudia bila kukosoa kauli zilizotolewa katika sarufi ya Kiebrania ya miaka mia moja iliyopita, na wakati mwingine kauli hizi hazitasimama chini ya uchunguzi kamili. Hivyo sarufi nyingi za Kiebrania husema kwamba Hithpael mara chache huwa tendi." Sasa ukiangalia baadhi ya sarufi za Kiebrania watasema kuwa kamwe si tendi. Lakini anasema, "wataalamu wengi wa sarufi ya Kiebrania wanasema kwamba Hithpael mara chache huwa ni tendi lakini uchunguzi wa makini unaonyesha kwamba angalau robo moja ya matukio yake lazima yafasiriwe kama tendi. Kwa kiasi kikubwa si zaidi ya theluthi moja huwa ya kutafakari na machache sana yanaweza kufasiriwa kama ya kubadilishana. Ni katika miaka michache iliyopita tu ndipo kuwepo kwa Hithpael ya kurudiarudia na ya muda mrefu kumetambuliwa" na kisha anaenda mbali zaidi katika kitu kingine. Lakini hoja ni kwamba MacRae anasema, "robo moja ya matukio yake lazima yafasiriwe kama tendi." Kwa hivyo hakuna msingi wa kauli kwamba Hithpael haiwezi kutafsiriwa kama tendi. Inaweza kuwa.

Sasa hiyo ina maana kwamba unaporudi kwenye kauli hiyo tena, unaweza kuitafsiri kwa njia ya kutafakari au ya utendi. Inategemea sana uelewa wako wa umuhimu. Sarufi inaruhusu kwenda upande wowote na hakuna maoni mengi na kama Speiser angevyosema kwamba Hithpael haiwezi kutafsiriwa kama tendi.

Kama una nia ya swali hili, na labda linaonekana kama jambo lisiloeleweka, kuna makala nzuri unayoweza kusoma kuihusu katika chapisho kutoka kwa OT Allis, "The Blessing of Abraham," katika Princeton Theological Review ya 1937. Anajadili swali hilo kwa undani sana hapo na kwa uangalifu sana. Ninaweza kusema tu katika kurasa chache za kwanza anasema, anazungumzia sarufi inayojulikana ambayo inasema tena kwamba Hithpael haiwezi kuwa tulivu tu, anasema, "mwanafunzi, kama angejua kuhusu upungufu huo angependelea kumshukuru Dkt. McPhadon kwa kumzuia asijisumbue na vighairi vyenye mashaka au visivyo na maana kwa kanuni ya jumla. Lakini kama mwanafunzi angeambiwa kwamba ni kwa uhalali wa ubaguzi huu usio muhimu kwa kanuni ya jumla kwamba tafsiri ya kihistoria ya baraka ya Ibrahimu

inategemea na kwamba ufunguo wa sarufi wa Dkt. McPhadon hukata moyo wa kiinjili kutoka kwa ahadi hiyo tukufu. Kama angekuwa na mawazo ya dhati angehisi tofauti kabisa kuhusu jambo hili. Swali la maana zinazowezekana za Hithpael lingekoma kuwa mifupa mikavu ya sarufi ya Kiebrania na kuwa suala la moja kwa moja la wakati muhimu kwa imani ya Kikristo." Kwa hivyo hapa kuna mahali ambapo sarufi ya Kiebrania inachukua jukumu muhimu katika tafsiri ya kifungu muhimu sana.

Sasa Allis katika makala hiyo anazidi kubainisha kwamba vifungu hivi vyote vitano vimetafsiriwa katika Targums za Wasamaria, Wababiloni na Yerusalemu kama vitenzi tendwa, si tu katika Septuagint, bali pia katika Targums. Targums ni tafsiri za Kiaramu za Agano la Kale la Kiebrania, baada ya uhamisho wakati Kiaramu kilipokuwa lugha kuu katika Mashariki ya Karibu. Katika kila kisa Targums hizo ni tendwa tendwa. Nukuu za Septuagint na Vulgate na Agano Jipya za vifungu hivi huwa tendwa tendwa kila wakati.

Sasa nukuu za Agano Jipya, bila shaka, ni muhimu sana kwetu. Hiyo ni Matendo 3:25 ambapo unasoma, "Nanyi ni warithi wa ahadi na agano ambalo Mungu alifanya na baba zenu. Alimwambia Ibrahimu, 'Katika uzao wako, mataifa yote duniani watabarikiwa.'" Kisha Wagalatia 3:8, "Maandiko yalitangulia kuona kwamba Mungu atawahesabia haki Mataifa kwa imani, na yakamtangazia Ibrahimu injili mapema, akisema, 'Katika wewe mataifa yote watabarikiwa.'" Ni tulivu. Inashangaza hapo katika maneno ya Paulo, anaitaje ahadi hii? Anaiita injili. Anasema, "na akamtangazia Ibrahimu injili mapema, akisema, 'Katika wewe mataifa yote watabarikiwa.'" Sasa nadhani hilo linaangazia umuhimu wa kauli hii katika Mwanzo 12:3 . Ibrahimu atakuwaje baraka kwa mataifa? Nadhani baraka hiyo itapatikana katika uzao wake ambaye, tukirudi kwenye Mwanzo 3:15, atamponda nyoka. Inaelekeza huko kwenye Mwanzo 3:15 na inaelekeza mbele kwa Kristo na wokovu alioupata. Kwa hivyo katika ahadi hiyo nadhani una wazo ambalo ni muhimu kwa Biblia nzima. Maswali na maoni?

Katika vifungu vyote vya Agano Jipya hakuna nukuu ya moja kwa moja ya mojawapo ya vifungu vitano. Ni aina ya upangaji upya wa maneno unaochanganya vipengele vya vile vitano. Kuna tofauti kidogo katika vile vitano. Unaona hoja hiyo

inaweza kusemwa, "wanaweza kuwa wananukuu moja ya kauli hizi za Niphal ." Lakini sidhani kama unaweza kusema hivyo, kwa sababu ya jinsi ilivyoelezwa kidogo na kupangwa upya. Ni kurudia tu kiini cha kauli hiyo ya msingi. Hiyo pia inakuwa sababu ya kutafsiri vyote kwa uthabiti badala ya nusu yao kwa njia moja na nusu yao kwa njia nyingine.

Katika Matendo 13:17 hadi sehemu iliyobaki ya sura, Paulo anafuatilia historia ya Agano la Kale. Anafuatilia historia ya Agano la Kale kuanzia wakati wa kutoka kwa Daudi hadi kwa Kristo. Hii ni Matendo 13. Anazungumza katika sehemu kadhaa hapo kuhusu Kristo kama utimilifu wa ahadi kwa baba. Ukiangalia Matendo 13:23, "Kutoka katika uzao wa mtu huyu Mungu amewaletea Israeli Mwokozi Yesu, kama alivyoahidi." Ahadi kwa baba wa uzao ilikuwa wapi? Matendo 13:32, "Tunawaambia habari njema: Mungu aliyowaahidi baba zetu ameyatimiza kwetu sisi watoto wao, kwa kumfufua Yesu kama ilivyoandikwa katika Zaburi ya pili, 'Wewe ndiwe Mwanangu; mimi leo nimekuwa Baba yako.'" Kwa hivyo marejeleo kama hayo yanahama kutoka kwa ahadi kwa Kristo nadhani pia ni dokezo kurudi kwenye Mwanzo 12:3 ambalo ni pamoja na uelewa kwamba ni tendo tu si tendo la kutafakari.

Kwa hivyo katika kauli hii na katika kauli hizi za uwasilishaji wa ahadi hizi kwa Ibrahimu tuna kile ambacho Vos anasema kwenye ukurasa wa 77, ambacho kimeorodheshwa hapo kwenye orodha yako ya vitabu, kwamba "katika Mwanzo 12 familia moja imechukuliwa kutoka kwa familia kadhaa za Kisemiti na ndani yake kazi ya ufunuo ya Mungu ya ukombozi inaendelezwa mbele. Huu ndio umuhimu mkubwa wa wito wa Ibrahimu." Tazama kile ambacho tumekuwa tukijaribu kufuatilia ni mwendelezo huu wa mstari wa ahadi ulioanzia katika Mwanzo 3:15 na hapa tunachukua hatua nyingine muhimu mbele. Mstari wa Ibrahimu ndio mstari ambao mstari huo utapitia.

Mwanzo 12:7 – Nchi Iliyoahidiwa

Mwanzo sura ya 12, mstari wa 7 unazungumzia nchi ya ahadi. "Nitawapa uzao wako nchi hii." Unaona kwamba mstari unaanza na kauli "BWANA akamtokea

Ibrahimu, akasema, ‘Nitawapa uzao wako nchi hii.’” Hii ni mara ya kwanza katika Agano la Kale kwamba BWANA anamtokea mtu. Bila shaka, tunajua kwamba BWANA alitembea katika bustani ya Edeni na Adamu na Hawa. Lakini usemi huu “BWANA akamtokea mtu” hii ndiyo mara ya kwanza kutokea. Kuna neno la kiufundi linalotumika kwa hili na matukio ya baadaye ya kuonekana kwa BWANA na neno hilo ni “theofania”—udhihirisho wa Mungu. Sasa nadhani kama ungefafanua “theofania” ungesema: ni udhihirisho wa Mungu katika umbo la muda ambalo linaonekana kwa hisia za nje. Kwa hivyo kupitia theofania Mungu hufanya uwepo wake uonekane na kutambulika kwa watu mbalimbali. Sasa umbo la theofania lilikuwa nini katika mfano huu maalum, hatujaambiwa. Lakini kwa vyovyote vile, ilikuwa ni ufunuo fulani unaoonekana wa uwepo wa Mungu. Kwa kweli umbo la kitenzi "BWANA alionekana" ni umbo la kitendo cha ra'a . Ni kitendo cha vitendo, "Mungu alionekana, alionekana."

Vifungu Vingine vya Agano la Ibrahimu: Nchi Iliyoahidiwa

Katika mstari wa kwanza wa Mwanzo 15 unasoma, “Baada ya hayo, neno la BWANA likamjia Abramum katika maono, likisema, Usiogope, Abramum. Mimi ni ngao yako, thawabu yako kubwa sana.” Sasa kwa kawaida hali ya maono hutofautishwa na theofani kwa lugha. Uzoefu wa maono hauhusiani na utambuizi wa nje wa hisia, ni wa ndani. Huu unaonekana kuwa mwonekano unaoonekana au uwakilishi wa Mungu katika umbo la muda. Lakini haoni tu kitu, kwa sababu BWANA alimtokea, pia anasikia kitu, Mungu alisema na kusema, “Nitawapa uzao wako nchi hii.” Sasa ahadi hiyo ya nchi inarejelewa tena baadaye katika sura ya 17 mstari wa 7 na pia katika sura ya 15. Lakini katika Mwanzo 17:7, “Nitathibitisha agano langu kama agano la milele kati yangu na wewe, na uzao wako baada yako, kwa vizazi vijavyo, kwamba nitakuwa Mungu wako, na Mungu wa uzao wako baada yako. Nchi yote ya Kanaani, ambapo umekuwa mgeni, nitakupa wewe, na uzao wako baada yako, iwe milki ya milele; nami nitakuwa Mungu wao.” Kwa hivyo inaonekana kama ahadi hii ni kuwa na mwendelezo wa muda mrefu usiojulikana katika siku zijazo.

Ahadi ya ardhi inazua maswali mengi kuhusu kama tayari imetimizwa vya kutosha, kama kipengele hiki cha milele cha ahadi kinaendelea kuwa halali hadi sasa. Nina maoni kwamba inabaki katika ulinganifu wa Mwanzo 17:7 na 8, ahadi ya ardhi inafanana na agano la Ibrahimu kama ya milele. Inaonekana kwangu kwamba mradi tu agano la Ibrahimu linaendelea kuwa kitu halali, ahadi ya ardhi inalingana na hilo. Kwa hivyo bado ni halali. Inaonekana kwangu kwamba utambuzi kamili wa hilo bado haujaonekana. Uelewa wangu mwenyewe wa sehemu mbalimbali za vitabu vya unabii vya Agano la Kale ni kwamba kutakuwa na kurudi kwa Israeli katika nchi hiyo kwa wakati ujao. Vitabu vya unabii vinasema mengi sana kuhusu nchi hiyo baada ya kutawanyika na kurudi kwa wakati ujao.

Kuna mambo mawili yanayofanywa na ahadi hizo za ardhi. Baadhi ya watu wanasema zilitimizwa vya kutosha waliporudi kutoka uhamishoni Babeli. Lakini nadhani ukiziangalia kwa undani maelezo mengi hayaendani na kurudi kutoka uhamishoni. Kwa hivyo huo si utimilifu wa kutosha. Wengine wangetambua hilo na kusema ahadi za ardhi zina utimilifu wa kiroho unaotimizwa kanisani kwa maana kwamba ardhi imepanuliwa hadi ulimwenguni na inakuwa ishara tu si kitu cha kutazamwa kama utimilifu wa kijiografia na Wayahudi katika siku zijazo. Hata hivyo, hilo linazidi upeo wa kozi hii. Lakini nadhani bado tutaona utimilifu wa baadaye wa maelezo mahususi.

Nadhani ilitimizwa kwa muda wakati wa Daudi kwa sababu ukiangalia mipaka katika Mwanzo 15 kuanzia Frati hadi mto wa Misri wakati wa Daudi ufalme ulipanuliwa hadi mipaka hiyo. Sulemani alipochukua madaraka, inataja mipaka hiyo haswa. Hilo linaonekana kwangu kama utimilifu wake wa muda lakini lilipotea na kwangu inaonekana kwamba ahadi hiyo haifanyi kazi tena lakini ninatarajia utimilifu wake wa baadaye.

Mwanzo 15 Uthibitisho wa Agano

Tuendeleo hadi Mwanzo 15, ambayo ni kifungu cha pili kinachohusu agano la Ibrahimu. Nadhani tunaweza kuona sura ya 15 kama uthibitisho wa agano kwa kiapo

cha agano la BWANA. Nataka kusoma haya yote kwa sababu hii ni sura ya kuvutia na nadhani tunapaswa kuwa na maandishi yote akilini. “Baada ya hayo, neno la BWANA likamjia Abramam katika maono, likisema, Usiogope, Abramam. Mimi ni ngao yako, na thawabu yako kubwa sana.” Lakini Abramam akasema, “Ee BWANA Mwenyezi, utanipa nini, kwa kuwa mimi sijapata mtoto, na atakayerithi mali yangu ni Eliezeri wa Dameski?” Abramam akasema, “Hukunipa watoto; kwa hivyo mtumishi katika nyumba yangu atakuwa mrithi wangu.” Ndipo neno la BWANA likamjia, likisema, “Huyu hatakuwa mrithi wako, bali mwana atakayetoka katika viuno vyako ndiye atakayekuwa mrithi wako.” Akamtoa nje, akasema, “Tazama juu mbinguni, uzihesabu nyota, kama kweli unaweza kuzihesabu.” Ndipo akamwambia, “Ndivyo utakavyokuwa uzao wako.” Abramam alimwamini BWANA, naye akamhesabia jambo hilo kuwa haki.”

“Tena akamwambia, Mimi ni BWANA, niliyekutoa katika Uru wa Wakaldayo, nikupe nchi hii uimiliki.’ Lakini Abramam akasema, ‘Ee BWANA Mwenyezi, nitawezaje kujua kwamba nitairithi?’ BWANA akamwambia, ‘Niletee ndama wa ng’ombe, mbuzi na kondoo mume, kila mmoja wa miaka mitatu, pamoja na njiwa na njiwa.’ Abramam akamletea hawa wote, akawakata vipande viwili, akapanga vipande hivyo kuelekeana; lakini ndege, hakuwakata vipande viwili. Kisha ndege wakalitua juu ya mizoga, lakini Abramam akawafukuza. Jua lilipokuwa likitua, Abramam akalala usingizi mzito, giza nene na la kutisha likamfunika. BWANA akamwambia, Ujue hakika ya kwamba wazao wako watakuwa wageni katika nchi isiyo yao, nao watawatumikisha, na kuteswa miaka mia nne. Lakini nitaliadhibu taifa watakalolitumikia, na baada ya hayo watatoka na mali nyingi. Hata hivyo, wewe utakwenda kwa baba zako kwa amani, na kuzikwa katika uzee mwema. Katika kizazi cha nne wazao wako watarudi hapa, kwa maana dhambi ya Waamori haijatimia bado.

“Jua lilipotua na giza lilipoingia, tanuri ya moshi na mwenge unaowaka ukatokea na kupita kati ya vipande hivyo. Siku hiyo BWANA akafanya agano na Abramam, akasema, ‘Nitawapa uzao wako nchi hii’” na kisha mipaka inatajwa.

Kwa hivyo unamwona Bwana akizungumza na Ibrahimu katika maono kama tulivyoona katika mstari wa kwanza, kama nilivyosema ni mazingira ya maono ambapo

mtu hupokea hisia mbali na mitazamo ya kawaida ya fahamu. Anaweza kuona vitu na kusikia vitu lakini si kupitia mifumo ya nje ya sikio na jicho. Ni ya ndani. Katika mstari wa 4 na 5 Bwana anarudia ahadi ya uzao mkubwa. Eliezeri hatakuwa mzao mteule, kuna mmoja atakayetoka katika simba wake mwenyewe. Na tena kuna ahadi ya kuzidisha kwamba taifa kubwa litatoka kwake.

Mstari wa 6 unashangaza: jibu la Ibrahimu. “Alimwamini BWANA, na ikahesabiwa kwake kuwa haki.” Hiyo ndiyo mara ya kwanza katika Biblia kwamba dhana hizo mbili muhimu za imani na haki zinaunganishwa. “Alimwamini Bwana, na ikahesabiwa kwake kuwa haki.” Angalia jinsi hilo linavyoandikwa. Si kwa imani yake kwamba anahesabiwa haki bali Bwana alimhesabia haki. Katika Warumi 4:3 Paulo anarejelea hili ambapo anasema, “Maandiko yasemaje? ‘Abrahamu alimwamini Mungu, na ikahesabiwa kwake kuwa haki.’ Sasa mtu afanyapo kazi, mshahara wake hauhesabiwi kama zawadi, bali kama wajibu. Hata hivyo, kwa mtu asiyefanya kazi bali anamtumaini Mungu ambaye huwahesabia waovu haki, imani yake huhesabiwa kuwa haki.” Hapa una hesabu hii ya haki kwa msingi wa imani. Kwa hivyo ukombozi wa mwenye dhambi, Paulo anasema, si kwa matendo bali kwa neema kupitia imani. Mjadala wa Leupold kuhusu kuhesabiwa haki kwa imani ni bora sana.

Tambiko la Kiapo cha Agano: Kata Tambiko la Agano -- Maono ya Tanuru la Kuvuta Sigara Likipita

Kati ya Sehemu

Tunapoendelea kushuka chini una picha hii ya ajabu sana iliyochorwa kwa ajili yetu ambapo Ibrahimu amechukua wanyama na kuwachinja na kuwaweka nusu wazi. Kisha unasoma katika mstari wa 12, “Jua lilipokuwa likitua, Abramam alilala usingizi mzito.” Sasa kumbuka tayari uko katika muktadha wa maono, kwa hivyo ndani ya maono unamwona Ibrahimu akilala usingizi mzito “na giza nene na la kutisha likamfunika.” Na kisha katika mstari wa 17 una tanuru hii ya moshi, taa ile inayowaka, inayopita kati ya vipande vya mnyama aliyeuawa ambayo ni jambo la ajabu na la ajabu. Sasa nini kinaendelea, swali ni nini?

Kuna mjadala mzuri kuhusu hili katika kitabu cha Meredith Kline, *By Oath Consigned*. Hilo liko katikati ya ukurasa wa 13 katika bibliografia yako. Huenda ukataka kuliangalia hilo wakati mwingine kurasa za 16 na 45. Lakini pia Meredith Kline kwa ufupi zaidi katika *New Bible Commentary*, sehemu ya "Commentary on Genesis," sehemu ya Mwanzo ya juzuu hiyo ukurasa wa 95. Kline hapo anasema, "ibada ya kiapo ambayo Ibrahimu aliiandaa ilikuwa ya kawaida katika uidhinishaji wa makubaliano. Kutoka humo ilitokana na nahau mbalimbali za kufanya agano, kama nahau ya Kiebrania 'cut a covenant.'" Wale wenu ambao mmewahi kuwa na Kiebrania chochote labda mnatambua kwamba mnaposoma kwa Kiingereza fulani alifanya agano au Bwana alianzisha agano au chochote kile kilichotafsiriwa, tafsiri halisi kutoka kwa Kiebrania ni "cut a covenant." Usemi wa Kiebrania ni karat berit --to cut a covenant." Tukisema "kata agano" haina maana yoyote kwa sababu usuli wa nahau hiyo umepotea kwetu. Unaona usuli wa nahau hiyo ni sherehe ya kuidhinisha ambayo ilihusishwa na kukamilika kwa aina hizi za mipango ambapo wanyama walikatwa vipande viwili. Maana ya kuuawa kwa wanyama ilikuwa: hivyo na ifanyike kwangu ikiwa sitatimiza wajibu wa makubaliano.

Kwa hivyo Kline anaendelea, "Ibada ya kiapo ambayo Ibrahimu aliiandaa ilikuwa ya kawaida katika uidhinishaji wa mkataba kutokana nayo ilitokana na nahau mbalimbali za kufanya agano kama vile Kiebrania 'kata agano.' Laana iliyotajwa kwa masharti katika kiapo iliashiriwa na kuuawa na kugawanywa huku kwa wanyama 'kwa hivyo na ifanyike kwake anayevunja agano hili.'"

Sasa kifungu kinachohusiana na hili ni Yeremia 34:18, ambapo unasoma, "Watu waliovunja agano langu, wala hawakutimiza masharti ya agano walilolifanya mbele zangu, nitawatendea kama ndama waliyemkata vipande viwili, kisha wakapita kati ya vipande vyake." Unaona kuna marejeleo ya kumkata ndama vipande viwili na kupita kati ya vipande hivyo katika muktadha wa kurasimisha agano. "Viongozi wa Yuda na Yerusalemu, maafisa wa mahakama, makuhani na watu wote wa nchi waliopita kati ya vipande vya ndama, nitawapa mikononi mwa adui zao wanaotafuta uhai wao; maiti zao zitakuwa chakula cha ndege wa angani na wanyama wa nchi." Unaona lugha ya

marejeleo hayo ya sherehe ya kuridhia agano inafanana sana na kinachoendelea hapa katika Mwanzo 15.

Speiser anabainisha katika ufafanuzi wake wa Anchor Bible kwamba Waamori wa hati za Mari, maandishi yale yaliyopatikana Mari, walitumia punda katika mila za aina hii na matokeo yake kwamba katika istilahi za hati za Mari, nahau hiyo ilikuwa "kumuua punda" kwa ajili ya kuingia katika mkataba au agano. Kwa Kiebrania una karat berit , "kata agano" nahau ya kuanzisha agano lakini ikiakisi ibada hii iliyohusishwa na kuanzishwa kwa agano hili.

Sasa unapofikia mstari wa 17 unaona inasema, tanuru ya moto inayofuka moshi ambayo hupita kati ya sehemu za wanyama waliouawa na wengi huelewa tanuru ya moshi na taa inayowaka kuwa aina ya uwakilishi wa kiungu wa Mungu mwenyewe. Ni Mungu anayeapa. Anapita kati ya sehemu za wanyama waliouawa. Kwa hivyo Kline anasema katika ufafanuzi wake "kwamba kiungu hutumia, kama kawaida mahali pengine, vipengele vya moto na moshi kuashiria uwepo wa Mungu. Kwa kupita peke yake kati ya vipande hivyo Mungu aliapa uaminifu kwa ahadi zake za agano na kuchukua juu yake mwenyewe laana zote zinazoashiriwa na mizoga."

Sasa Kline katika kitabu chake By Oath Consigned anajadili kwa undani tofauti kati ya agano la ahadi na agano la sheria. Katika agano la ahadi ni Mungu anayeapa. Katika agano la sheria ni mwanadamu anayeapa. Kwa hivyo ukilinganisha, kwa mfano, agano hili, agano la Ibrahimu na agano la Sinai unalopata hapa katika agano la Ibrahimu ni Mungu anayeapa. Ni Mungu anayepita kati ya sehemu za wanyama waliochinjwa. Ukifika kwenye Agano la Sinai ni watu wanaosema "yote asemayo Bwana tutafanya." Kwa hivyo huko Sinai ni watu wanaoapa. Ni tofauti kati ya aina mbili tofauti za agano . Kwa hivyo aina hii ya ibada inaonyesha asili ya ahadi ya agano la Ibrahimu. Mungu anasema hivi ndivyo nitakavyokufanyia.

Katika mikataba ya suzerainty/vassal, washirika wadogo waliapa si mfalme mkuu, kwa hivyo Sinai inafanana na mkataba wa sheria. Baadhi ya watu hujaribu kulinganisha fomu hiyo ya mkataba na Mwanzo 15 na 17. Nadhani kuna baadhi ya vipengele vyake ambavyo vinafanana lakini sambamba ni kubwa zaidi na agano la Sinai

kuliko na Ibrahimu. Agano la Ibrahimu linafanana zaidi na kile kinachoitwa ruzuku za ahadi ambapo mfalme mkuu anaahidi nchi ya vassal au kitu kama hicho.

Swali: Ni nini husemwa kwa kawaida kuhusu umuhimu wa hofu na giza?

Vannoy: Ni picha tu ya tukio la kutisha sana. Meredith Kline katika By Oath Consigned anasema hii ni Golgotha ya Agano la Kale, ambapo Mungu anajichukulia laana ili kuhakikisha kwamba ahadi hizo zitatimizwa. Kwa hivyo kuna kitu cha kutisha hicho, unaweza kusema, kilichojengwa ndani ya mazingira.

Sawa, tutaichukua wakati huu kesho.

Imenakiliwa na Ted Hildebrandt

Uhariri mbaya na wa mwisho na Ted Hildebrandt

Imesimuliwa tena na Ted Hildebrandt